

[Strona Główna](#) > ... > [Postępowanie Sądowe](#) > [Sprawy Cywilne](#) > [Przeprowadzanie Dowodów](#) > [Austria](#)

Przeprowadzanie dowodów

Autor treści:

European Judicial Network
(in civil and commercial
matters)

1 Ciężar dowodu

1.1 Jakie zasady obowiązują w odniesieniu do ciężaru dowodu?

Zasadniczo każda strona jest zobowiązana do przedstawienia wykazu wszystkich okoliczności faktycznych uzasadniających jej wnioski (ciężar twierdzenia – *Behauptungslast*) oraz do przedstawienia odpowiednich dowodów (§ 226 ust. 1 i § 239 ust. 1 austriackiego kodeksu postępowania cywilnego – *Zivilprozessordnung*, ZPO). Jeżeli okoliczności faktyczne sprawy są nadal niejasne (sytuacja *non liquet*), mają zastosowanie zasady dotyczące ciężaru dowodu. Na każdej ze stron spoczywa ciężar udowodnienia, że spełnione są wszystkie przesłanki zastosowania korzystnych dla niej przepisów. W zwykłych okolicznościach powód musi przedstawić wszystkie fakty na poparcie roszczenia, a pozwany – na poparcie zgłoszonego sprzeciwu. Na powódzie spoczywa także ciężar udowodnienia, że spełniono wymogi procesowe.

1.2 Czy obowiązują zasady, które wyłączają konieczność dowodzenia niektórych faktów? W jakich przypadkach? Czy możliwe jest przedstawienie dowodu w celu obalenia szczególnego domniemania prawnego?

Należy udowodnić fakty mające znaczenie na potrzeby wydania wyroku, chyba że wyłączono konieczność ich dowiedzenia. Nie dowodzi się faktów przyznanых (§§ 266 i 267 ZPO), faktów powszechnie znanych (§ 269) ani faktów, co do których istnieje domniemanie prawne (§ 270).

Fakt przyznany jest to fakt, który strona akceptuje jako prawidłowe twierdzenie strony przeciwnej. Co do zasady od sądu wymaga się przyjęcia faktu przyznanego za prawdziwy i wydania wyroku bez jego dalszego badania.

Fakt powszechnie znany to fakt, który jest znany lub bez trudu postrzegalny w dowolnej chwili przez większą liczbę osób lub znany sądowi rozpoznającemu sprawę (na podstawie jego własnych oficjalnych ustaleń lub z akt sprawy).

Sąd z urzędu uwzględnia w orzeczeniu fakty powszechnie znane – nie trzeba ich ani przedstawiać, ani dowodzić.

Domniemanie prawne wynika bezpośrednio z przepisów prawa i skutkuje odwróceniem ciężaru dowodu. Strona przeciwna w stosunku do strony korzystającej z takiego domniemania musi przedstawić dowód przeciwny, aby udowodnić, iż pomimo istnienia podstaw domniemania prawnego objęte domniemaniem fakty lub sytuacja prawna nie występują.

1.3 Do jakiego stopnia sąd musi być przekonany o fakcie, aby oprzeć orzeczenie na istnieniu tego faktu?

Celem postępowania sądowego jest przekonanie sędziego o danym fakcie. Ogólnie rzecz biorąc, konieczne jest ustalenie „wysokiego prawdopodobieństwa” zaistnienia faktu; do przekonania sędziego nie jest wymagana „absolutna pewność”.

Poziomy standardu dowodu ustala się na podstawie przepisów prawnych lub orzecznictwa. W związku z tym standard ten można podwyższyć z „wysokiego prawdopodobieństwa” do „prawdopodobieństwa na granicy pewności” lub obniżyć do „przeważającego prawdopodobieństwa”. W ostatnim przypadku zgodnie z § 274 ZPO wystarczający standard dowodu stanowią domniemanie lub zaświadczenie. Dowody *prima facie* także powodują obniżenie standardu dowodu i są istotne przy pokonywaniu trudności związanych z przedstawianiem dowodów w przypadku roszczeń odszkodowawczych. Jeżeli zgodnie z doświadczeniem życiowym w podobnej sytuacji co do zasady występuje określony związek przyczynowy lub wina określonej osoby, warunki te uważa się w danej sprawie za udowodnione na podstawie dowodu *prima facie*.

2 Postępowanie dowodowe

2.1 Czy dowód przeprowadza się zawsze na podstawie wniosku strony czy sędzia w niektórych przypadkach może również przeprowadzić dowód z urzędu?

Sąd może przeprowadzić dowód z urzędu lub na wniosek strony. W postępowaniu o charakterze czysto inkwizycyjnym (gdy sąd ma obowiązek ustalenia decydujących okoliczności faktycznych sprawy z własnej inicjatywy) strony nie muszą składać wniosków. W standardowym postępowaniu prowadzonym zgodnie z austriackim kodeksem postępowania cywilnego sędzia może z urzędu przeprowadzić każdy dowód, jeżeli spodziewa się, że pozwoli on wyjaśnić istotne fakty (§ 183 ZPO). Sąd może polecić stronom przedstawienie dowodów z dokumentów, zażądać przeprowadzenia oględzin na miejscu lub też nakazać przeprowadzenie dowodu w formie opinii biegłych lub przesłuchania stron. Dowody z dokumentów można jednak przedstawić wyłącznie w sytuacji, gdy co najmniej jedna ze stron powołała się na te dokumenty; nie można dopuścić dowodów z dokumentów ani przesłuchania świadków, jeżeli sprzeciwiają się temu obie strony. We wszystkich pozostałych przypadkach przeprowadzenie dowodu odbywa się na wniosek dowodowy jednej ze stron.

2.2 Co się dzieje po przyjęciu wniosku dotyczącego przeprowadzenia dowodu?

Zasadniczo dowód przeprowadza się na rozprawie. W trakcie tzw. „posiedzenia przygotowawczego” (vorbereitende Tagsatzung, § 258 ZPO) sąd i strony lub ich pełnomocnicy wspólnie sporządzają harmonogram procesu, który zawiera także harmonogram przeprowadzania dowodów. W razie potrzeby w dowolnym czasie można jednak ponownie omówić przebieg postępowania. Po przeprowadzeniu dowodu jego wynik omawia się ze stronami (§ 278 ZPO). Co do zasady dowód przeprowadza bezpośrednio sędzia, który będzie orzekał w danej sprawie. W wyraźnie określonych w prawie przypadkach dowód można przeprowadzić także w drodze wzajemnej pomocy prawnej. Strony wzywa się do stawienia się do przeprowadzenia dowodu. Mają one różne prawa partycypacyjne, takie jak prawo do zadawania pytań świadkom lub biegłym. Co do zasady dowód przeprowadza się zawsze, nawet jeśli pomimo wezwania strony nie stawia się na jego przeprowadzeniu.

2.3 W jakich przypadkach sąd odrzuci wniosek dowodowy strony?

Sąd odrzuca wniosek dowodowy strony, jeżeli uzna go za nieistotny (§ 275 ust. 1 ZPO) lub jeżeli wniosek złożono z zamiarem opóźnienia postępowania (§ 178 ust. 2, § 179 i § 275 ust. 2 ZPO). Sąd może także wyznaczyć termin na przeprowadzenie dowodu, jeżeli prawdopodobne jest, że jego przeprowadzenie spowoduje zwłokę w postępowaniu (§ 279 ust. 1 ZPO). Po upływie takiego terminu wniosek dowodowy można odrzucić. Wniosek można także odrzucić, jeżeli przeprowadzenie dowodu nie jest konieczne, ponieważ sąd został już przekonany, nie ma potrzeby udowadniania danego faktu lub przeprowadzenie dowodu jest zabronione. Jeżeli przeprowadzenie dowodu wiąże się z kosztami (np. dowód z opinii biegłego), strona przedstawiająca wniosek musi zazwyczaj uiścić zaliczkę. Jeżeli zaliczka nie zostanie wpłacona w wyznaczonym terminie, dowód można, co do zasady, przedłożyć w terminie późniejszym jedynie wówczas, gdy nie spowoduje to zwłoki w postępowaniu.

2.4 Jakie wyróżnia się środki dowodowe?

W austriackim kodeksie postępowania cywilnego wyróżnia się pięć „klasycznych” środków dowodowych: dowody z dokumentów (§§ 292–319), dowody z zeznań świadków (§§ 320–350), dowody z opinii biegłego (§§ 351–367), oględziny na miejscu (§§ 368–370) oraz dowody z przesłuchania stron (§§ 371–383). Co do zasady każde źródło informacji może być dopuszczone jako dowód i zaklasyfikowane jako jeden z powyższych środków dowodowych w zależności od jego formy.

2.5 Jakie metody stosuje się w celu uzyskania dowodów ze świadków i czym się one różnią od środków uzyskiwania dowodów z biegłych? Jakie obowiązują zasady w odniesieniu do składania dowodów pisemnych i ekspertyz/opinii biegłych?

Świadków przesłuchuje się indywidualnie pod nieobecność innych świadków, którzy mają zostać przesłuchani później. W ten sposób zapobiega się wpływaniu świadków na swoje wzajemne zeznania. W przypadku sprzeczności między zeznaniami świadków sąd może ich skonfrontować. Przesłuchanie świadka rozpoczyna się od pytań ogólnych mających na celu ustalenie, czy jest on zdolny do składania zeznań, czy ma on prawo zachować milczenie lub czy istnieją czynniki uniemożliwiające złożenie przez niego przysięgi. Po pouczeniu świadka o obowiązku mówienia prawdy oraz o przewidzianych w prawie karnym skutkach składania fałszywych zeznań rozpoczyna się faktyczne przesłuchanie. Na początku zadaje się świadkowi pytania dotyczące jego danych osobowych. Następnie świadka przesłuchuje się na okoliczność danej sprawy. Strony mogą uczestniczyć w przesłuchaniu świadka oraz zadawać mu pytania, jeżeli sąd wyrazi na to zgodę. Sędzia może odrzucić niewłaściwe pytania. Co do zasady świadków bezpośrednio przesłuchuje sąd, który wyda orzeczenie, jednak w określonych okolicznościach można ich przesłuchać w ramach wzajemnej pomocy prawnej (§ 328 ZPO).

Uznaje się, że biegli „wspomagają” sąd. Świadek składa zeznania co do faktów, a biegły dostarcza sędziemu brakującej wiedzy. Dowody z opinii biegłego zasadniczo przeprowadza się bezpośrednio przed sądem rozpoznającym sprawę. Sędzia może bez ograniczeń powoływać biegłego z urzędu. Biegły musi sporządzić na piśmie swoje ustalenia i opinię oraz przedstawić na rozprawie opinię ustną. Na wniosek strony biegły musi wyjaśnić na rozprawie swoją pisemną opinię. Ustalenia i opinia biegłego wymagają uzasadnienia. Ekspertyzy prywatne nie są uznawane za opinie biegłego w rozumieniu kodeksu postępowania cywilnego i mają status dokumentów prywatnych.

Co do zasady dowody w postaci dokumentów przedkłada osoba, która się na nie powołuje. Należy wyraźnie wskazać lub zaznaczyć odpowiednie części dokumentów. Dokumenty składa się w sądzie w sposób jasny i uporządkowany oraz, co do zasady, w formie odpisów. Sąd może jednak zarządzić złożenie oryginałów na wniosek strony przeciwnej lub z urzędu. W pewnych okolicznościach sąd może również – na wniosek lub z urzędu – pozyskać dokumenty przechowywane przez organ urzędowy lub notariusza, na przykład gdy podmiot, który chce się na nie powołać, nie może tego uczynić. Jeżeli dokument znajduje się w posiadaniu strony przeciwnej lub osoby trzeciej, sąd może w określonych okolicznościach nakazać takiej osobie jego przedłożenie. Kwestię wartości dowodowej dokumentów wyjaśniono w odpowiedzi na pytanie 2.6.

2.6 Czy istnieją silniejsze i słabsze środki dowodowe?

Obowiązuje zasada swobodnej oceny dowodów (§ 272 ZPO). Oznacza to, że w ramach oceny dowodów sędzia bada wyniki przeprowadzonego dowodu i nie jest związany żadnymi przepisami ustawowymi, lecz musi dokonać osądu zgodnie z osobistym przekonaniem co do tego, czy dowody są wystarczające. Środki dowodowe nie podlegają hierarchizacji. Dowody pisemne uznaje się za dowody z dokumentów, z wyłączeniem opinii biegłego. Domniemywa się, że dokumenty urzędowe wydane w Austrii są autentyczne, tj. uznaje się, że ich autorstwo można rzeczywiście przypisać wskazanemu wystawcy. Do celów dowodowych przyjmuje się także domniemanie, że dokumenty te są w pełni rzetelne. Dokumenty prywatne, o ile są podpisane, są w pełni dopuszczalne jako dowody na to, iż znajdujące się w nich oświadczenia można przypisać osobie, która je podpisała. Ich rzetelność każdorazowo podlega zasadzie swobodnej oceny dowodów.

2.7 Czy udowodnienie określonych faktów wymaga oznaczonych środków dowodowych?

Austriacki kodeks postępowania cywilnego nie zawiera wymogu stosowania określonych rodzajów dowodów w konkretnych przypadkach. Wartość przedmiotu sporu nie wpływa na wybór środka dowodowego.

2.8 Czy świadkowie są zobowiązani przepisami prawa do zeznawania?

Świadkowie są zobowiązani do stawiennictwa przed sądem, złożenia zeznań i – na żądanie – do złożenia przysięgi. Jeżeli należycie wezwany świadek nie stawia się na rozprawie bez uzasadnionego powodu, sąd może najpierw obciążyć go grzywną administracyjną, a w przypadku ponownego niestawiennictwa – zarządzić jego przymusowe doprowadzenie na rozprawę. Jeżeli świadek odmawia złożenia zeznań bez wskazania powodów lub powody te są nieuzasadnione, może zostać zmuszony do złożenia zeznań. Fałszywe zeznania świadka przed sądem skutkują wszczęciem postępowania karnego.

2.9 W jakich przypadkach mogą odmówić składania zeznań?

Jeżeli istnieją powody odmowy złożenia zeznań (§ 321 ZPO), świadek ma prawo do odmowy odpowiedzi na jedno pytanie lub kilka pytań. Nie przewidziano prawa do całkowitej odmowy złożenia zeznań. Prawo odmowy zeznań przysługuje w następujących przypadkach: ryzyko skandalu lub wszczęcia postępowania karnego przeciwko świadkowi lub bliskiej mu osobie, bezpośrednia szkoda finansowa poniesiona przez te osoby, uznane przez państwo zobowiązanie do zachowania milczenia, zobowiązanie prawnika, ustawowego podmiotu reprezentującego lub samorządu zawodowego mogącego zawierać układy zbiorowe do zachowania milczenia na temat kwestii dotyczących zatrudnienia i zabezpieczenia społecznego, potencjalne ujawnienie tajemnicy zawodowej lub handlowej oraz udział w głosowaniu tajnym na podstawie przepisów ustawowych. Przed przesłuchaniem sąd poucza świadka o powyższych podstawach odmowy zeznań. Świadkowie, którzy chcą skorzystać z przysługującego im prawa odmowy zeznań, muszą wskazać stosowną podstawę.

2.10 Czy osoba, która odmawia złożenia zeznań, może być ukarana lub zmuszona do zeznawania?

Stwierdzenie, czy odmowa złożenia zeznań przez świadka jest zgodna z prawem, leży w gestii sądu. Świadkowie, którzy odmawiają złożenia zeznań bez wskazania przyczyn lub wskazują przyczyny, które zdaniem sądu są nieuzasadnione, mogą zostać zmuszeni do złożenia zeznań (§ 354 kodeksu postępowania egzekucyjnego – *Exekutionsordnung*). Świadków można zmusić do złożenia zeznań za pomocą grzywien oraz, w ograniczonym zakresie, pozbawienia wolności, a ponadto odpowiadają oni wobec stron za wszelkie szkody wynikłe z nieuzasadnionej odmowy złożenia zeznań.

2.11 Czy przewiduje się, że od niektórych osób nie można uzyskać dowodów?

Zeznań nie można uzyskać od osób, które nie były lub nie są zdolne do poświadczenia dowodzonych faktów lub do przekazania informacji o sytuacji, której były świadkami. Osoby takie uznaje się za całkowicie fizycznie niezdolne do złożenia zeznań (§ 320 ust. 1 ZPO). W przypadku małoletnich lub osób chorych psychicznie sąd musi każdorazowo orzec o ich zdolności do złożenia zeznań. Jeżeli przesłuchiwany jest osobą małoletnią, sąd może, na wniosek lub z urzędu, zrezygnować z przesłuchania go w całości lub w części, jeżeli zagrażałoby to dobru małoletniego, przy uwzględnieniu jego dojrzałości psychicznej, przedmiotu przesłuchania i stosunków łączących małoletniego ze stronami sporu (§ 289b ust. 1 ZPO). Ma to również zastosowanie w postępowaniu nieprocesowym (§ 35 ustawy o postępowaniu nieprocesowym – *Außerstreitgesetz*, AußStrG). Ponadto przewidziano trzy kategorie osób o „względnej” niezdolności do składania zeznań (§ 320 ust. 2-4 ZPO), mianowicie: osoby sprawujące funkcje religijne są niezdolne do składania zeznań w zakresie informacji powierzonych im w trakcie spowiedzi lub w innym kontekście objętym tajemnicą wynikającą z pełnionej przez nie funkcji, urzędnicy państwowi – w zakresie informacji poufnych związanych z pełnionym przez nich urzędem, chyba że zostali zwolnieni z obowiązku dochowania tajemnicy, a mediatorzy – w zakresie informacji, które zostały im powierzone lub które uzyskali w inny sposób w trakcie mediacji.

2.12 Jaką rolę odgrywa sędzia i strony w przesłuchaniu świadka? W jakich warunkach można przesłuchać świadka w trybie wideokonferencji lub za pośrednictwem innych środków technicznych?

Sąd ma obowiązek zadawać świadkom właściwe pytania dotyczące faktów, które mają zostać dowiedzione na podstawie ich zeznań, oraz dotyczące okoliczności, w jakich zdobyli te informacje. Strony mogą uczestniczyć w przesłuchaniu świadków oraz, za zgodą sądu, zadawać świadkom pytania mające na celu wyjaśnienie lub uzupełnienie ich zeznań. Sędzia może odrzucić niewłaściwe pytania. Rejestruje się zasadniczą treść zeznań świadków lub, w razie potrzeby, protokołuje się je dosłownie. Co do zasady przesłuchanie świadków z zastosowaniem technologii wideo jest możliwe i należy korzystać z tej możliwości zamiast przesłuchania bezpośredniego w przypadku wniosków o wzajemną pomoc prawną ze względów oszczędnościowych. Od 2011 r. wszystkie sądy są wyposażone w sprzęt do przeprowadzania wideokonferencji.

Jeżeli przedmiot postępowania cywilnego jest związany z postępowaniem karnym, w ramach przesłuchania strony będącej ofiarą w tym postępowaniu karnym w rozumieniu § 65 ust. 1 lit. a) kodeksu postępowania karnego (*Strafprozessordnung*), na wniosek tej strony można ograniczyć udział stron i ich pełnomocników w przesłuchaniu w taki sposób, aby umożliwić im obserwowanie przesłuchania przy użyciu sprzętu technicznego do transmisji mowy i obrazu oraz wykonywanie prawa do zadawania pytań bez fizycznej obecności na

przesłuchaniu. Jeżeli ofiara przestępstwa jest osobą małoletnią, która nie ukończyła 14. roku życia (*unmündige Minderjährige*), przesłuchanie związane z postępowaniem karnym przeprowadza odpowiedni biegły (§ 289a ust. 1 kodeksu postępowania karnego). Sąd może, na wniosek, przesłuchać osobę w sposób opisany w akapicie pierwszym, jeżeli w świetle dowodów lub osobistego związku tej osoby ze sprawą nie można oczekiwać, że złoży ona oświadczenie w obecności stron postępowania i ich pełnomocników (§ 289a ust. 2 ZPO). Sąd może, na wniosek lub z urzędu, zlecić przeprowadzenie przesłuchania w sposób opisany w § 289a ust. 1 ZPO oraz, w razie konieczności, przez odpowiedniego biegłego, nawet wówczas, gdy dobro małoletniego nie byłoby zagrożone samym przesłuchaniem, ale przeprowadzenie przesłuchania w obecności stron lub ich pełnomocników wpłynęłoby negatywnie na dobro małoletniego, przy uwzględnieniu jego dojrzałości psychicznej, przedmiotu przesłuchania i stosunków łączących go ze stronami sporu (§ 289b ust. 2 ZPO). Przepisy §§ 289a i 289b ZPO mają zastosowanie również w postępowaniu nieprocesowym (§ 35 ustawy o postępowaniu nieprocesowym, AußStrG).

3 Ocena dowodów

3.1 Czy istnieją ograniczenia nałożone na sąd dotyczące uwzględniania przez sąd w orzeczeniu dowodów, które zostały zebrane przez stronę niezgodnie z prawem?

W austriackim postępowaniu cywilnym co do zasady nie obowiązuje żaden zakaz wykorzystania dowodów. Orzecznictwo odrzuca ogólny zakaz wykorzystywania dowodów uzyskanych w sposób niezgodny z prawem. Dopuszczalność dowodów ustala się każdorazowo w poszczególnych postępowaniach. W postępowaniu cywilnym można co do zasady wykorzystywać nagrania dźwiękowe uzyskane niezgodnie z prawem, na przykład jeżeli strona powołująca się na taki dowód jest w stanie dowieść, że nie można wyegzekwować jej roszczenia bez takiego nagrania oraz że jej roszczenie i subiektywny interes mają wyższą rangę niż naruszenie prywatności strony przeciwnej, którego dopuszczono się, aby pozyskać dowód.

3.2 Czy moje oświadczenie, jako strony w sprawie, uznaje się za dowód?

Przesłuchanie stron także stanowi dowód. Tak jak świadkowie, strony mają obowiązek stawiennictwa, złożenia wyjaśnień i przysięgi. Stron nie można jednak, co do zasady, zmusić do stawiennictwa, złożenia wyjaśnień lub przysięgi. Strony postępowania w sprawach małżeńskich można zmusić do stawiennictwa, ale nie do złożenia wyjaśnień lub przysięgi. Sąd ocenia każdy przypadek nieuzasadnionego niestawiennictwa strony w postępowaniu lub niezłożenie przez stronę wyjaśnień przed sądem, należycie uwzględniając wszystkie okoliczności sprawy. Niedopełnienie przez stronę obowiązku mówienia prawdy (inaczej niż w przypadku świadków) nie jest przestępstwem, chyba że strona złożyła fałszywe oświadczenie pod przysięgą. Sąd może zarządzić przesłuchanie stron z urzędu.

4 Czy zgodnie z art. 2 ust. 1 rozporządzenia o przeprowadzaniu dowodów dane państwo członkowskie wskazało inne organy, które są właściwe do przeprowadzania dowodów do celów postępowania sądowego w sprawach cywilnych lub handlowych na podstawie tego rozporządzenia? Jeżeli tak, to w jakim postępowaniu są one właściwe do przeprowadzenia dowodu? Czy mogą one tylko wnioskować o przeprowadzenie dowodu, czy również udzielać pomocy w przeprowadzeniu dowodu na podstawie wniosku złożonego przez inne państwo członkowskie? Zob. również informacje przekazane zgodnie z art. 2 ust. 1 rozporządzenia o przeprowadzaniu dowodów

Zgodnie z austriackim prawem krajowym żadne organy inne niż sądy nie są obecnie właściwe do przeprowadzania dowodów w sprawach transgranicznych w rozumieniu art. 2 ust. 1 tego rozporządzenia.

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.